

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

<i>Jerzy Sierociuk</i> : Oralność gwar i ich leksyka	7
<i>Iwona Nowakowska-Kempna</i> : Wielość gwar śląskich źródłem bogactwa regionu	20
<i>Krzysztof Andrulonis</i> : O przydatności <i>Historii filozofii po góralsku</i> Józefa Tischnera jako źródła poznania gwary i kultury podhalańskiej	38
<i>Katarzyna Sobolewska</i> : Nazwy kobiet w gwarach Warmii i Mazur	57
<i>Błażej Osowski</i> : Geografia wybranych określeń związanych ze szkołą – ‘gumka do mazania’ i ‘temperować’	65
<i>Agata Łojek</i> : O elementach gwarowych w siedemnastowiecznych nazwiskach z parafii Daleszyce	77

OBJAŚNIENIA WYRAZÓW I ZWROTÓW

<i>Natalia Breyvo</i> : <i>Ciemności egipskie, kimeryjskie, zewnętrzne</i> . Znaczenia jednostek frazeologicznych na tle porównawczym	91
---	----

RECENZJE

<i>Agnieszka Grażul-Luft</i> : <i>Józef Porayski-Pomsta, O rozwoju mowy dziecka. Dwa studia</i> , wyd. 2., Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2022	105
---	-----

CONTENTS

PAPERS AND DISSERTATIONS

<i>Jerzy Sierociuk</i> : Orality of dialects and their lexis	7
<i>Iwona Nowakowska-Kempna</i> : The high number of Silesian dialects as a source of abundance in the region	20
<i>Krzysztof Andrulonis</i> : On the usefulness of Józef Tischner's <i>Historia filozofii po góralsku</i> (<i>The History of Philosophy, Highlander Style</i>) as a source of knowledge of the Podhale dialect and culture	38
<i>Katarzyna Sobolewska</i> : Names of women in the dialects of Warmia and Masuria	57
<i>Błażej Osowski</i> : Geography of selected terms related to the school: 'a rubber' and 'to sharpen'	65
<i>Agata Łojek</i> : On dialectal elements in the 17th-century surnames from the Daleszyce parish	77

EXPLANATIONS OF WORDS AND EXPRESSIONS

<i>Natalia Breyvo</i> : Meanings of phraseological units: a comparative approach	91
--	----

REVIEWS

<i>Agnieszka Grażul-Luft</i> : Józef Porayski-Pomsta, <i>O rozwoju mowy dziecka. Dwa studia</i> (<i>On the development of speech in children. Two studies</i>), ed. 2., Dom Wydawniczy ELIPSA, Warsaw 2022	105
--	-----

W ZESZYCIE

– Zeszyt poświęcony jest gwarom i różnicowaniu regionalnemu polszczyzny dawniej i dziś. Gwara jako mowa społeczności oralnej opiera się na przekazie międzypokoleniowym. Duża część lokalnej leksyki funkcjonuje w sferze zbliżonej do biernej znajomości, co w znacznym stopniu determinuje ograniczoność materiałów leksykograficznych. Znaczna część słownictwa podawana jest przez respondentów dopiero po jednoznacznej interwencji eksploratora.

– Różnicowanie gwar śląskich świadczy o bogactwie doświadczeń regionalnych tych ziem, podtrzymywaniu miejscowych tradycji, zwyczajów, obyczajów i obrzędów, ważności tożsamości lokalnych i „małej ojczyzny”. Może powinno być ono badane za pomocą paradygmatów korzystających z modelu użycia języka jako podstawy metodologicznej opisu.

– *Historia filozofii po góralsku* Józefa Tischnera stanowi interesujące źródło do poznania gwary podhalańskiej, kultury regionu i światopoglądu górali. Jednym z pojęć podstawowych dla tej wspólnoty jest **śleboda**, którą rozumie się jako afirmację samowystarczalności i siły duchowej.

– Gwarowe nazwy kobiet definiują je przede wszystkim w kręgu relacji rodzinnych, poza tym kręgiem kobiety oceniane są ze względu na wygląd, stan cywilny, sposób prowadzenia się czy zachowania. O szczególnej roli starszych kobiet we wspólnotach wiejskich świadczy rozbudowana rodzina słowotwórcza *gróski* w gwarach Warmii i Mazur.

– Leksyce związanej ze szkołą dialektologia poświęcała mniej uwagi, co przypuszczalnie wiązało się z przyjmowanym założeniem, że szkoła jest instytucją unifikującą język. Wyniki badań ankietowych wskazują, że w słownictwie tematycznie związanym ze szkołą dostrzec można różnicowanie geograficzne. Rozległy zasięg geograficzny niektórych leksemów oraz ich szeroka ekspansja społeczna pozwalają na traktowanie ich jako regionalizmów.

– Dawne nazwiska są nie tylko doskonałym źródłem wiedzy o człowieku i jego funkcjonowaniu w świecie, ale także o języku tej społeczności, zarówno o cechach dialektałnych, jak i cechach dawnej polszczyzny ogólnej. Nieocenionym źródłem badań nad antroponimią polską i dawną polszczyzną są książki metrykalne.

Dialektologia – gwary śląskie – eksploracja terenowa – oralność – słownictwo bierne – gwary śląskie – gwara podhalańska – śleboda – gwara mazurska – gwara warmińska – nazwy kobiet – kontakty językowe – zapożyczenia – geografia językowa – metoda ankietowa – leksyka gwarowa – przybory szkolne – regionalizmy – nazwiska – gwary kieleckie.

Red.